

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний технологічний університет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління витратами

Вибіркова навчальна дисципліна

Мова навчання - українська

Освітньо-професійна програма Міжнародна торгівля зерном

Код та найменування спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Шифр та найменування галузі знань 07 Управління та адміністрування

Ступінь вищої освіти бакалавр

Розглянуто, схвалено та затверджено
Методичною радою академії

РОЗРОБЛЕНО ТА ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ: кафедрою управління бізнесом
Одеського національного технологічного університету

РОЗРОБНИК (розробники): Володимир ШАЛЕНИЙ, доцент кафедри
управління бізнесом, кандидат економічних наук
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри управління бізнесом
Протокол від «7» 09 20__ р. № 3

Завідувач кафедри ПІДПИСАНО Наталія БАСЮРКІНА
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Розглянуто та схвалено методичною радою зі спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність галузі знань 07 Управління та адміністрування

Голова ради ПІДПИСАНО Марина МАРДАР
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Гарант освітньої програми ПІДПИСАНО Юлія БРОВКІНА
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Розглянуто та схвалено Методичною радою університету
Протокол від «__» _____ 20__ р. №__

Секретар Методичної ради університету ПІДПИСАНО Валерій МУРАХОВСЬКИЙ
(підпис) Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка.....	4 стор.
1.1	Мета та завдання навчальної дисципліни	4 стор.
1.2	Компетентності, які може отримати здобувач вищої освіти.....	5 стор.
1.3	Міждисциплінарні зв'язки.....	6 стор.
1.4	Обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС.....	6 стор.
2	Зміст дисципліни:.....	7 стор.
2.1	Програма змістових модулів.....	7 стор.
2.2	Перелік практичних робіт.....	7 стор.
2.3	Перелік завдань до самостійної роботи.....	8 стор.
3	Критерії оцінювання результатів навчання.....	9 стор.
4	Інформаційне забезпечення.....	10 стор.

1. Пояснювальна записка

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Управління витратами» - 1) надання студентам ґрунтовних знань щодо сутності та класифікації витрат; підходів до ідентифікування витрат; процесу управління витратами на підприємстві, що передбачає планування витрат, організацію центрів відповідальності та їх мотивування за економію витрат, контролювання та регулювання витрат; резервів зниження витрат; оптимізації операційної системи підприємства за критерієм витрат; 2) формування у студентів сучасного економічного мислення та системи практичних навичок з побудови внутрішнього економічного процесу обліку і контролю витрат по підприємству в цілому та в розрізі його підрозділів задля виявлення реального фінансового результату роботи підприємства.

Основним завданням вивчення дисципліни «Управління витратами» є формування у студентів знань з таких основних питань:

- сутність, мета та функції управління витратами;
- сутність, визначення та класифікація витрат;
- методи і способи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг);
- формування витрат за центрами відповідальності;
- управління витратами у короткостроковому і довгостроковому періодах;
- аналіз взаємозв'язку «обсяг виробництва-витрати-прибуток» з метою уникнення негативного ефекту масштабу;
- аналіз інвестиційної привабливості підприємства;
- методи обліку та управління активами підприємства;
- підготовка інформаційної бази, яка дозволила б оцінювати витрати при виборі і прийнятті господарських рішень;
- пошук резервів зниження витрат на всіх етапах виробничого процесу і у всіх підрозділах підприємства;
- бюджетне планування і контроль;
- вибір системи управління витратами, адекватної умовам роботи підприємства.

Згідно з вимогами освітньої програми в результаті вивчення дисципліни «Управління витратами» студент повинен:

Знати:

- сучасні системи обліку витрат та їх адміністрування;
- зміст, критерії оцінки та види витрат на підприємстві;
- сутність методики визначення та управління зміною обсягу витрат в умовах ринкового середовища;

Вміти:

- виявляти фактори, що зумовлюють зниження рівня витрат, обчислювати їх величину за видами, місцем та носіями;
- класифікувати принципи побудови методів управління витратами підприємства;

- аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток підприємства;
- розв'язувати завдання оптимізації обсягу витрат на виробництво продукції.

1.2. Компетентності, які може отримати здобувач вищої освіти

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Управління витратами» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність](#) та [освітньо-професійній програмі «Міжнародна торгівля зерном»](#) підготовки бакалаврів.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК1. Знання і розуміння теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- СК3. Розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- СК4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- СК5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
- СК6. Знання і розуміння нормативно-правового регулювання у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- СК7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- СК8. Знання і розуміння основ обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
- СК10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та

біржовій діяльності.

ПРН 3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

ПРН 4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН 18. Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

1.3. Міждисциплінарні зв'язки

Попередні – економіка підприємництва, комерційна діяльність, малий та судній бізнес, міжнародні біржові операції.

1.4. Обсяг навчальної дисципліни в кредитах ЄКТС

Навчальна дисципліна викладається на 2 курсі у 4 семестрі для денної та заочної форми навчання.

Кількість кредитів ECTS- 4, годин - 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	40	22	18
заочна	20	10	10
Самостійна робота, годин	Денна -80		Заочна - 100

2. Зміст дисципліни

2.1 Програма змістовних модулів

Змістовний модуль 1: Основи управління витратами.

№ теми	Зміст теми	Годин	
		Денна	Заочна
1.	Сутність та роль витрат у функціонуванні підприємства. Класифікація витрат та її практичне значення. Структура витрат і фактори, що її визначають.	2	1
2.	Функціональний аспект системи управління витратами. Формування планових і фактичних витрат. Методи формування витрат. Витрати як база ціни і фактор прибутковості.	2	1
3.	Місця формування витрат і центрів відповідальності. Кошториси центрів відповідальності та підприємства в цілому. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів.	2	1
4.	Роль і методи калькуляції. Особливості калькуляції в одно- і багатопродуктовому виробництві. Калькуляція у комплексних (сумісних) виробництвах. Прогнозування собівартості продукції на етапах її розробки та освоєння виробництва	4	1
Всього		10	4

Змістовний модуль 2: Зміст процесів управління витратами

№ теми	Зміст теми	Годин	
		Денна	Заочна
1.	Облік і звітність як елементи контролю витрат. Методи контролю витрат. Стимулювання економії ресурсів.	2	2
2.	Сутність і передумови аналізу системи «витрати-випуск-прибуток». Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат.	4	2
3.	Оптимізація запасів та інтервалів поставки матеріалів. Оцінка руху виробничих запасів та його вплив на собівартість продукції.	2	1
4.	Сутність і форми адаптації операційної системи. Механізм адаптації устаткування виробничих систем. Обґрунтування форми забезпечення операційної системи устаткування..	4	1
Всього		12	4

2.2 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Годин	
		Денна	Заочна
1	Загальна характеристика витрат	2	1
2	Концептуальні засади управління витратами на підприємстві	2	1
3	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	2	1
4	Методичні основи обчислення собівартості окремих виробів	2	1
5	Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	2	2
6	Аналіз системи «Витрати – випуск – прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-збутових рішень	4	2
7	Мінімізація витрат на виробничі запаси	2	1
8	Оптимізація операційної системи підприємства за критерієм витрат	2	1
Всього		18	10

2.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ теми	Назва теми	денна	заочна	Завдання до самостійної роботи [2]
1.	Загальна характеристика витрат	10	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Функції управління витратами. 2. Принципи і завдання управління витратами. Розв'яжіть тести.
2.	Концептуальні засади управління витратами на підприємстві	10	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Роль і значення управління витратами в умовах ринкової економіки 2. Місце управління витратами в системі менеджменту підприємства. Розв'яжіть тести.
3.	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	10	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Класифікація затрат на виробництво. 2. Структура виробничих затрат підприємств та організацій. Розв'яжіть тести.
4.	Методичні основи обчислення собівартості окремих виробів	10	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Етапи розвитку і сучасний стан калькулювання. 2. Калькуляційні одиниці, їх види і використання. Розв'яжіть тести.
5.	Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	10	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Розрахунок допустимих затрат. 2. Нормування затрат і їх роль в управлінні витратами. Розв'яжіть тести.
6.	Аналіз системи «Витрати – випуск – прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-збутових рішень	10	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Управління змінними витратами. 2. Управління постійними витратами. Розв'яжіть тести.
7.	Мінімізація витрат на виробничі запаси	10	14	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Види виробничих запасів. 2. Методи розрахунку запасів. Розв'яжіть тести.

8.	Оптимізація операційної системи підприємства за критерієм витрат	10	14	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Показники ефективності управління витратами та їх характеристика. 2. Напрями підвищення ефективності управління витратами Розв'яжіть тести.
----	--	----	----	--

3 Критерії оцінювання результатів навчання

Види контролю: поточний, підсумковий – диф. залік
диф. залік/екзамен

Нарахування балів за виконання змістових модулів

Вид роботи, що підлягає контролю	Оцінні бали		Форма навчання					
	min д/з	max д/з	денна			заочна		
			Кільк. робіт, одиниць	Сумарні бали		Кільк. робіт, одиниць	Сумарні бали	
1	2	3		4	5		6	7
Змістовий модуль 1. Основи управління витратами								
Робота на лекціях	0,5	1	4	2	4	4	2	4
Робота на практичних заняттях	1	2	4	4	8	4	4	8
Самостійна робота	6	9	2	12	18	4	24	36
Виконання індивідуальних завдань	6	10	1	6	10	1	6	10
Проміжна сума				24	40		36	58
Модульний контроль у поточному семестрі			1	30	50	1	24	42
Контроль результатів дистанційного модулю	6	10	–	6	10			
Оцінка за змістовий модуль 1				60	100		60	100
Змістовий модуль 2. Зміст процесів управління витратами								
Робота на лекціях	0,5	1	4	2	4	4	2	4
Робота на практичних заняттях	1	2	4	4	8	4	4	8
Самостійна робота	9	15	2	18	30	2	18	30
Виконання індивідуальних завдань	6	8	1	6	8	1	6	8
Проміжна сума				30	50		30	50
Модульний контроль у поточному семестрі			–	30	50		30	50
Оцінка за змістовий модуль 2				60	100		60	100
Можливість отримання додаткових балів								

Рейтинг за творчі здобутки студентів (у тому числі результатів неформальної освіти)	0	10	–	0	10	–	0	10
---	---	----	---	---	----	---	---	----

4. Інформаційні ресурси

1. Васьковська К. О. Innovative activity of the enterprise in the context of improving the cost management mechanism = Інноваційна діяльність підприємства в контексті удосконалення механізму управління витратами / Васьковська К. О., Євтушевська О. О., Кірвас І. В. // Економіка харчової промисловості. — 2021. — Т. 13, № 3. — С. 64- 69

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1809296>

2. Губко В.І. Механізми управління фінансово-економічними результатами діяльності аграрних підприємств [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" : захищена 16.12.20 / В. І. Губко ; наук. кер. Н. С. Згадова ; Міжнар. ун-т бізнесу і права, Одес. нац. акад. харч. технологій. — Херсон, 2020. — 211 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1498781>

3. Ніколюк О. В. Стратегічне управління витратами спеціалізованих птахівничих підприємств в умовах мінливого економічного середовища / Ніколюк О. В. // Економіка харчової промисловості. — 2022. — Т. 14, № 2. — С. 44-50.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1903272>

4. Савченко Т. В. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Управління витратами" [Електронний ресурс] : галузь знань 07 "Управління та адміністрування" спец. 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" ступінь бакалавр / Т. В. Савченко ; відп. за вип. Н. Й. Басюркіна ; Каф. управління бізнесом. — Одеса : ОНАХТ, 2020. — Електрон. текст. дані : 32 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1435580>

5. Вігуржинська С.Ю. Економіка підприємства [Текст] : навч. посіб. / С. Ю. Вігуржинська, Н. Й. Басюркіна, Т. В. Свистун. — Одеса : ОНАХТ, 2018. — 116 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.161429>

6. Сич Є.М. Стратегічний аналіз [Текст] : навч. посіб. : навч.-метод. посіб. / Є. М. Сич, О. В. Пилипенко, М. С. Стасишен. — 3-є вид., стер. — Київ : Каравела, 2018. — 304 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ.1953521>

7. Економічні трансформації бізнес-структур в Україні [Текст] : монографія / Н. Й. Басюркіна, Ю. О. Бровкіна, С. Ю. Вігуржинська та ін. ; за ред.

Н. Й. Басюркіної ; Одес. нац. акад. харч. технологій. — Одеса : ОНАХТ, 2018. — 288 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.166303>

8. Привабливість харчового бізнесу в Україні [Текст] : монографія / Н. Й. Басюркіна, Ю. О. Бровкіна, С. Ю. Вігуржинська та ін. ; за ред. Н. Й. Басюркіної ; Одес. нац. акад. харч. технологій. — Одеса : ОНАХТ, 2017. — 192 с.

<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHТ-cnv.BibRecord.160899>